

VI. Miscellanea.

1. Siódmy zjazd prawników i ekonomistów polskich.
2. Sekcja prawnicza Uniwersytetu Poznańskiego.
3. Ogłoszenie konstytucji polskiej.

1. VII Zjazd prawników i ekonomistów polskich. W czasie Zielonych Świąt 1922 r. odbędzie się w Poznaniu Zjazd prawników i ekonomistów polskich, w rzędzie zjazdów ogólnopolskich siódmy z kolei (poprzedni Zjazd odbył się w Warszawie w 1919 roku).

Program Zjazdu ustalił Poznański Komitet Zjazdu w sposób następujący, uwzględniając życzenia wyrażone przez Wydziały prawnicze Uniwersytetów polskich oraz życzenia Towarzystw prawniczych i Towarzystw ekonomicznych:

Pierwszy dzień Zjazdu poświęcony będzie obradom w sekcjach, natomiast drugi i trzeci dzień obradom plenarnymi.

Utworzono sekcje następujące: 1) polityczno-administracyjną, 2) karną, 3) cywilną, 4) ekonomiczną. Przedmiotem obrad w sekcjach będą następujące tematy: 1) w sekcji polityczno-administracyjnej: „Zagadnienie centralizmu”, 2) w sekcji karnej: „Prawo karne międzydzielnicowe” i „Kompetencja sądów przysięgłych”, 3) w sekcji cywilnej: „Ograniczenia obrotu nieruchomościami” i „Umowy taryfowe”, 4) w sekcji ekonomicznej: „Równowaga budżetowa państwa polskiego”.

Natomiast obrady plenarne przeznaczone są na roztrząsanie zagadnienia etatyizmu pod względem: konstytucyjnym, administracyjnym, karnym, cywilnym i ekonomicznym. Przytem zagadnienie etatyizmu ekonomicznego dzieli się na dwa tematy: 1) Państwo jako przedsiębiorca i 2) Reglamentacja prawna i administracyjna stosunków gospodarczych.

Komitet uprasza osoby, zamierzające wygłosić referat na Zjeździe, o rychłe zawiadomienie Komitetu i nadesłanie najpóźniej do dnia 1 grudnia r. b. tez zasadniczych, obejmujących ostateczne wyniki referatu, w rozmiarach nie przekraczających 2 stron druku.

W skład komitetu ściślejzego wchodzi: Prezydent Drwęski jako przewodniczący, Prof. Dr. Peretiatkowicz jako wiceprzewo-

dniczący, Dr. Bossowski jako sekretarz, Prof. Dr. Brzeski, Prof. Dr. Taylor, Prof. Dr. Ohanowicz.

Adres Komitetu: Poznań, Uniwersytet, Dziekanat prawniczy.

2. Sekcja prawnicza Wydziału prawa i nauk ekonomiczno - politycznych Uniwersytetu Poznańskiego. Powstała zaraz przy utworzeniu Uniwersytetu Poznańskiego w kwietniu 1919 r. obejmując narazie tylko I r. studiów a od jesieni roku 1919 także dalsze lata. O rozwoju jej świadczy najlepiej fakt, że w trzecim zaledwie roku istnienia liczy obecnie z górą 900 studentów i to nie tylko pochodzących z ziem b. zaboru pruskiego ale w znacznej mierze także z innych dzielnic Polski, w szczególności z zachodnich powiatów b. Królestwa Kongresowego. Program sekcji prawniczej o tyle zasługuje na uwagę, że różni się dość wybitnie od porządku studiów prawniczych na innych uniwersytetach polskich. Wprawdzie rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z, 16/X 1920, Dzi. urzęd. Nr. 22, poz. 140 ujednostajnia studia prawnicze na wszystkich uniwersytetach państwowych, jednakże wedle § 14-go ma ono w Uniwersytecie Poznańskim obowiązywać dopiero odnośnie do tych studentów, którzy się zapiszą na pierwszy rok studiów w roku akademickim 1922/23. Ponadto w szerokich kolach społeczeństwa pojawiają się coraz liczniejsze głosy za utrzymaniem dotychczasowego programu poza okres 1922 r., tak, iż nie jest rzeczą wykluczoną, że stan obecny potrwa jeszcze czas dłuższy. Wreszcie i o tem nie należy zapominać, że reforma studiów na wydziałach prawa, przeprowadzona wspomnianem rozporządzeniem, ma charakter tymczasowy, i kiedy po czterech latach (jak to zapowiada § 13) będzie mogła ulec wszechstronnej rewizji, wówczas nie bez korzyści dadzą się zużytkować doświadczenia, poczynione przy typie studiów panującym w Poznaniu.

Okres studiów na sekcji prawniczej wynosi trzy lata. Skrócenie to było konieczne z uwagi na to, że na uniwersytetach niemieckich również trwały ten sam przeciąg czasu. Ponieważ poważna liczba studentów, którzy rozpoczęli studia w niemieckich uniwersytetach, zapisała się na dalszy ciąg studiów na uniwersytet poznański, przeto trudno było, by znaleźli się tu w gorszym położeniu niż tam. Zresztą piekące potrzeby urzędów państwowych, wymagających najrychlej, zwłaszcza w Wielkopolsce, wielkiej liczby prawników, przemawiały również za skróceniem czasu nauki. Jednak przyjmując w tym względzie system panujący w Niemczech, sekcja prawnicza poczyniła w nim doniosłe zmiany, w szczególności co do porządku egzaminów. Odmienne niż w uniwersytetach niemieckich, „gdzie dopiero po uzyskaniu absolutorium zdawał student jeden egzamin t. zw. referendarjuszowski, wprowadzono tu zasadę

egzaminowy przejściowych na wzór francuski, odbywających się z końcem każdego roku z przedmiotów na tym właśnie roku wykładanych. System ten ma tę niewątpliwą zaletę, że zmusza studentów do systematyczniejszej pracy w ciągu całego okresu studiów, a nie dopiero z końcem, względnie nawet po zupełnem ich ukończeniu. Rozkład zaś egzaminów jest tego rodzaju, że przedmioty, dotyczące prawa obowiązującego, umieszczone są głównie na ostatnim roku tak, że młody absolwent prawa przechodzi do zawodu praktycznego mając jeszcze świeżo w pamięci to, co mu najbardziej będzie potrzebnem.

Program studiów przedstawia się obecnie następująco:

Rok I.	Trymestry		
	II	III	
Encyklopedia prawa			godzin tygodn.
Prawo rzymskie			„ „
Historja ustroju Polski			„ „
Ekonomia społeczna			„ „
Historja doktryn politycznych			„ „
Razem godzin tygodn.	18	15	13

Rok II.	Trymestry		
	II.	III.	
Nauka o państwie i prawo konstytucyjne			godzin tygodn.
Nauka administracji i prawo administracyjne			„ „
Nauka skarbowości i prawo skarbowe			„ „
Prawo kościelne			„ „
Prawo międzynarodowe			„ „
Prawo cywilne			„ „
Razem godzin tygodn.	20	20	20

Rok III.	Trymestry		
	II.	III	
Prawo cywilne			godzin tygodn.
Prawo karne i proces karny			„ „
Proces cywilny			„ „
Prawo handlowe i wekslowe			„ „
Razem godzin tygodn	15	15	15

Ponadto istnieją wykłady nieobowiązkowe, lecz zalecane, z filozofii prawa, z socjologii, historii doktryn i metod ekonomicznych, statystyki, geografii gospodarczej, prawa administracyjnego byłej dzielnicy pruskiej, prawa karnego byłej dzielnicy pruskiej, teorii samorządu i prawa prasowego. Każdy z docentów prowadzi seminarium względnie kon-

wersatorium (2 godz. tygodniowo przez cały rok) ze swego przedmiotu. Narazie są one dla studentów nieobowiązkowe, lecz niewątpliwie z biegiem czasu uczyni Rada wydziałowa użytek z uprawnienia, przysługującego jej wedle § 11 wspomnianego na wstępie rozporządzenia ministerialnego i oznaczy czynny udział w pewnych seminarjach i ćwiczeniach jako nieodzowny warunek dopuszczenia do egzaminu końcowego.

Przyjęcie na następny rok studiów zależnem jest od zdania z pomyślnym wynikiem egzaminu z roku poprzedniego. Przepis: ten chwilowo pozostaje w zawieszeniu odnośnie do studentowi, którzy wpisali się przed 1/10 1920 r., a to z uwagi na przerwę w studiach wywołane potrzebą wojenną. Jednak i dla nich porządek czynności nie jest dowolny, lecz warunkiem dopuszczenia do następnego egzaminu jest uzyskanie pomyślnego wyniku przy poprzednim.

Przedmiotami egzaminu pierwszego są: encyklopedia prawa, prawo rzymskie, historia ustroju Polski, ekonomja społeczna; drugiego: nauka o państwie i prawo konstytucyjne, nauka administracji i prawo administracyjne, nauka skarbowości i prawo skarbowe, prawo kościelne, prawo międzynarodowe; trzeciego: prawo cywilne, prawo karne i proces karny, proces cywilny, prawo handlowe i wekslowe.

Po złożeniu tych trzech egzaminów otrzymuje student dyplom magistra prawa.

O stopień wyższy doktora praw mogą się ubiegać studenci, posiadający ukończony wydział prawa wraz ze wszystkimi egzaminami państwowymi i przejściowymi na jednym z, polskich uniwersytetów państwowych, na zagranicznych zaś tylko o tyle o ile Pada wydziałowa uzna odnośnie studja za równorzędne, z wykształcaniem, udzielanem na uniwersytetach polskich. "Warunkiem uzyskania doktoratu jest przedłożenie pracy naukowej, uznanej za wystarczającą, oraz zdanie z, dobrym wynikiem dwóch rygorozów. Rozprawa naukowa winna zawierać badanie naukowe na temat dowolnie obrany z zakresu jednego z przedmiotów egzaminowanych oraz być opracowana metodycznie i samodzielnie. Dysertacja ma być z reguły napisania w języku polskim. W razie przyjęcia jej przez referenta, którym jest profesor odnośnego przedmiotu, dopuszcza dziekani kandydata do rygorozum pierwszego,, przy którym ma kandydat do wyboru dwa z pośród następujących 11-u przedmiotów: historia ustroju Polski, prawo rzymskie, prawo kościelne, nauka o państwie z, prawem konstytucyjnym, nauka administracji z prawem administracyjnym, prawo międzynarodowe, prawo karne z postępowaniem karnem, prawo cywilne, prawo handlowe i wekslowe, postępowanie cywilne, filozofia prawa. Przed-

miotem głównymi jest ten, do którego zakresu należy temat rozprawy, poboczny powinien stać o ile możliwości z nim w związku. W wypadkach wątpliwych rozstrzyga, wysłuchawszy życzeń kandydata, dziekan w porozumieniu z referentem.

Przedmiotem drugiego rygorozum jest filozofja prawa, która nie może być pobocznym pierwszym. Jeśli jest przedmiotem głównym pierwszego rygorozum, to w zakres drugiego wchodzi inny przedmiot z pozostałych dziesięciu poprzednio wymienionych. Do tej pory uzyskało doktora prawa trzech kandydatów. Z rozpraw przez nich przedłożonych z powodu trudności wydawniczych została ogłoszoną drukiem tylko jedna z zakresu prawa cywilnego.

A. O.

3. Ogłoszenie konstytucji polskiej. Konstytucja polska została uchwalana 17 marca r. b., jednakże ogłoszona dopiero 1 czerwca r. b., razem z Ustawą Przechodnią. Ze zdziwieniem znajdujemy w oficjalnym tekście, ogłoszonym w „Dzienniku Ustaw”, szereg zmian w porównaniu z tekstem uchwalonym przez Sejm Ustawodawczy w trzecim (a więc ostatnim) czytaniu. Zmiany te odnoszą się nie tylko do formy stylistycznej, ale również do treści niektórych artykułów. Oto przykłady:

Obecny art. 72 został jeszcze w drugim czytaniu przyjęty przez sejm w formie następującej:

„Ustawy przeprowadzą zasadę, iż od karnych orzeczeń władz administracyjnych, zapadłych w pierwszej instancji, będzie przysługiwało stronom prawo odwołania się do sądu oznaczonego w ustawie”.

Komisja konstytucyjna zredagowała ten artykuł i przedłożyła Sejmowi przy trzecim czytaniu w formie analogicznej: „Ustawy przeprowadzą zasadę, iż od karnych orzeczeń władz administracyjnych, zapadłych w pierwszej instancji, będzie przysługiwało, stronom prawo odwołania się do właściwego sądu”. W formie powyższej artykuł ten został przyjęty przez Sejm w trzecim czytaniu bez dyskusji, jak to wynika z drukowanego sprawozdania stenograficznego z 220 posiedzenia Sejmu. To też referent projektu konstytucji Prof. Dubanowicz w swem pierwszym wydaniu konstytucji uchwalonej umieścił artykuł 72 w formie powyższej.

Tymczasem oficjalne wydanie konstytucji w 44-ym numerze Dziennika Ustaw wstawia w tym artykule zamiast „w pierwszej instancji” wyrazy „w drugiej instancji”, co oczywiście zmienia znaczenie treści artykułu.

Również artykuł 125 został przy oficjalnem ogłoszeniu konstytucji błędnie wydrukowany, gdyż wymaga przy wniosku o zmianę konstytucji podpisów conajmniej $\frac{1}{3}$ części posłów, podczas gdy

Sejm uchwalił wymaganie $\frac{1}{4}$ części posłów. Jednakże ten ostatni błąd został sprostowany obwieszczeniem z dn. 20 czerwca 1921 w Dzienniku Ustaw, Nr. 52.¹⁾ A. P.

¹⁾ Przegląd Administracyjny w artykule poświęconym prywatnym wydaniom Ustawy Konstytucyjnej (przeważnie z kwietnia r. b.) wytyka błędy i niedokładności w porównaniu z tekstem oficjalnym (wydanym w czerwcu r. b.). Gdyby Dr. Celichowski, pisząc o tej materji, zadał sobie trud zapoznania się z drukowanymi sprawozdaniami stenograficznymi z posiedzeń Sejmu, zrozumiałby wówczas, skąd płyną te różnice i dlaczego są w znacznej części niezależne od wydawców kwietniowych. Zrozumiałby także, że poprawienie artykułu 125 w kierunku $\frac{1}{3}$ zamiast $\frac{1}{4}$ posłów, jest błędne.